

برخی اعمال و وقایع ماه صفر

ماه صفر دومین ماه قمری پس از محرم است و یادآور ضایعه بزرگ و مصیبت عظمی، یعنی رحلت پیامبر اسلام (ص) و شهادت فرزندان گرامیش امام حسن مجتبی و امام علی بن موسی الرضا (علیهما السلام) است.

همشهری آنلاین: ماه صفر دومین ماه قمری پس از محرم است و یادآور ضایعه بزرگ و مصیبت عظمی، یعنی رحلت پیامبر اسلام (ص) و شهادت فرزندان گرامیش امام حسن مجتبی و امام علی بن موسی الرضا (علیهما السلام) است.

در نامگذاری این ماه دو جهت ذکر شده است، یکی اینکه از "صُفْرَة (زردی)" گرفته شده؛ زیرا زمان انتخاب نام، مقارن فصل پاییز و زردی برگ درختان بوده است. دلیل دیگر اینکه از "صِقر (خالی)" گرفته شده، زیرا مردم پس از پایان ماه‌های حرام، روانه جنگ می‌شدند و شهرها خالی می‌شد.

برخی اعمال ماه صفر به شرح زیر است:

«سید بن طاووس» نقل کرده است: در روز سوم ماه صفر، دو رکعت نماز بخوان که در رکعت اول سوره «حمد» و سوره «اِنا فتحنا» (فتح) و در رکعت دوم سوره «حمد» و سوره «توحید» قرائت شود و پس از سلام نماز، 100 بار صلوات بفرست و 100 بار آل ابی سفیان را لعنت کن و 100 مرتبه استغفار نما و آنگاه حاجت خویش را از خداوند بخواه. (ان شاء الله به هدف اجابت می‌رسد).

در روز اربعین (بیستم ماه صفر) زیارت امام حسین (علیه السلام) مستحب است و مورد تأکید قرار گرفته. در روایتی که «شیخ طوسی» از امام حسن عسکری (علیه السلام) نقل کرده، چنین آمده است: نشانه‌های مؤمن پنج چیز است: به جای آوردن 51 رکعت نماز (17 رکعت نماز واجب و 34 رکعت نافله) و زیارت اربعین امام حسین (علیه السلام) و انگشتر را بر دست راست نهادن، و پیشانی را به هنگام سجده بر خاک گذاردن و بسم الله الرحمن الرحیم را در نماز بلند گفتن. (2)

زیارت مخصوصی برای اربعین نیز از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است.

تقویم ماه صفر

اول ماه صفر

آغاز جنگ صفین، مطابق نقل مؤرخان در سال 37 هجری است. جنگ صفین از سوی امیرمؤمنان (علیه السلام) و لشکریانش، در برابر معاویه و سپاه غارتگر شام، آغاز شد و مدت 110 روز طول کشید، و در آستانه شکست لشکر شام، عمرو عاص خدع‌ای به کار زد و قرآن‌ها را بر سر نیزه کردند و داستان تأسف بار حکمین پیش آمد.

همچنین در این روز در سال 61 هجری (بنا بر روایتی) سر مبارک حضرت سیدالشهدا (علیه السلام) را همراه کاروان اهل بیت (علیهم السلام) وارد شهر شام کردند.

دوم ماه صفر

روز شهادت زید بن علی بن الحسین (علیه السلام) پس از قیام بر ضد بنی امیه در سال 120 هجری است، وی به هنگام شهادت 42 سال داشت.

بنا بر نقل شیخ مفید و کفعمی، روز شهادت امام حسن مجتبی (علیه السلام) است. همچنین ولادت امام کاظم (علیه السلام) طبق روایتی در سال 128، در این روز در منطقه «ابواء» (محلّی میان مکه و مدینه) واقع شده است. این روز از جهتی روز حزن و از جهتی روز سرور است.

بیستم ماه صفر

روز اربعین امام حسین (علیه السلام) است، بنابر نقل جمعی از بزرگان مانند شیخ مفید، شیخ طوسی و کفعمی، جابر بن عبدالله انصاری در این روز برای زیارت امام حسین (علیه السلام) به کربلا آمد و همین روز، روزی است که اهل بیت امام حسین (علیه السلام) طبق روایتی از شام به مدینه آمدند.

ولی در ارتباط با آمدن اهل بیت حسینی (علیه السلام) در روز اربعین به کربلا میان مورّخان گفتگوست، مرحوم حاج شیخ عبّاس قمی در «منتهی الآمال» از سیّد بن طاووس نقل می‌کند که اهل بیت حرم حسینی (علیه السلام) در مسیر بازگشت به مدینه، نخست به کربلا آمدند و زمانی به آنجا رسیدند که جابر بن عبدالله انصاری و گروهی از بنی هاشم به زیارت امام حسین و یارانش آمده بودند (و با توجه به اینکه جابر در بیستم صفر به کربلا آمد، بنابراین اهل بیت نیز ورودشان به کربلا همان روز بود).

اما مرحوم حاج شیخ عباس قمی با توجه به نقل دیگر مورّخان و قرائن و شواهد دیگر، ورود اهل بیت (علیهم السلام) را در بیستم صفر (اربعین حسینی) به کربلا بسیار بعید می‌داند و از شیخ مفید و شیخ طوسی نقل می‌کند که اهل بیت (علیهم السلام) روز بیستم صفر از شام به مدینه مراجعت کردند.

بیست و هشتم ماه صفر

در چنین روزی، در سال یازدهم هجری، رسول گرامی اسلام (صلی الله علیه وآله) وفات یافت و همه مورّخان اتفاق دارند که روز وفات آن حضرت، روز دوشنبه بود و آن حضرت به هنگام وفات 63 سال از عمر مبارک‌شان می‌گذشت.

همچنین بنا بر نقل جمعی از علما و مورّخان، روز بیست و هشتم صفر سال 50 هجری، روز شهادت امام حسن مجتبی (علیه السلام) است و این روایت بیشتر در میان شیعیان مشهور است تا روایت هفتم ماه صفر.

روز آخر ماه صفر

بنا بر قول «شیخ طبرسی» و «ابن اثیر» آخر ماه صفر سال 203 هجری، روز شهادت امام رضا (علیه السلام) است که در سنّ 55 سالگی، توسط مأمون عبّاسی مسموم شده و به فیض شهادت نائل آمدند.

دهه آخر صفر، دهه غم و اندوه

این ماه نیز یادآور فداکاری‌ها و جانبازی‌های امام حسین (علیه السلام) و یارانش است، ماه ادامه اسارتِ اهل بیت (علیهم السلام) و ورود آنها (مطابق روایتی) به شام است.

شام بر اثر خطبه‌های امام سجّاد و زینب کبری (علیهما السلام) به کلی دگرگون شد و از همان جا بذر انقلاب بر ضدّ بنی امیّه پاشیده شد، و در نتیجه همین خطبه‌ها، بنی امیّه در تمام جهان اسلام رسوا گشت و خطری که از سوی آنان اسلام و قرآن را تهدید می‌کرد، به برکت خون‌های شهیدان و خطابه‌های پیام آوران عاشورا، دفع شد.

علاوه بر این، ماه صفر چنان که گفتیم یادآور ضایعه بزرگ و مصیبت عظمی، یعنی رحلت پیامبر اسلام (صلی الله علیه وآله) و شهادت فرزندان گرامیش امام حسن مجتبی و امام علی بن موسی الرضا (علیهما السلام) است، آمیخته شدن خاطره اربعین حسینی با خاطره جانکاه این مصایب بزرگ، دهه آخر ماه صفر را، دهه اندوه و غم برای پیروان مکتب اهل بیت (علیهم السلام) ساخته است.

ولی از آن جا که این ایّام ماتم و غم، سبب مروری مجدّد، بر تاریخ زندگانی آن بزرگواران و تلاش‌ها، شهادت‌ها و فداکاری‌های آنان است، ماهی است پر از شور و عشق و اخلاص و فداکاری، به همین دلیل، تاریخ نشان داده است که بسیاری از توطئه‌های

دشمنان اسلام، به برکت شوری که در جلسات و دسته جاتِ سوگواری آن بزرگواران در این ماه ایجاد شده، درهم شکسته و خنثی گردیده است، که این خود موهبت بزرگی است، و باید همیشه آن را ارج نهاد و از آن پاسداری کرد.

منابع: پایگاه اطلاع رسانی آیت الله مکارم شیرازی، سایت تبیان، ایسنا